

ЧЕТИРИМАТА БРАТЯ

През това утро византийският император Лъв VI се събуди твърде късно. Стана и се загледа в разсталия се пред нозете му Константинопол. Лека мараня покриваше Босфора.

– Настават вече горещините – промълви си той. – Чудно нещо, от известно време все този принц ми се върти из главата, все той – Симеон – синът на Българския владетел Борис. Чудак бил нещо, не ядял месо и вино не пиел, а бил най-добрият ученик в Школата – нашата гордост, великият Магнаурски университет – учебната школа

По онова време Арабската култура беше в бурен възход и Багдад, който беше столица на просторната и богата Арабска империя, беше център на тази култура. Там беше събран елитът на интелигентния свят и създаваха условията за разцвета както на науките, така и на изкуствата. Преди това още през 830 година там беше създадена школата, наречена „Дом на Мъдростта“, която беше средище на интелектуалният живот и в която се изучаваха в най-голяма пълнота всички познати дотогава науки и изкуства. Правеха се преводи от всички езици, на всички най-изтъкнати хора от познатият свят. Пишеха се също и оригинални трудове от учените на школата. По подобие на тази школа византийският император Михаил III малко по-късно създаде в Цариград Магнаурския университет, който стана средище на интелектуалния живот във Византия. През този университет минаваха синовете и дъщерите на висшето общество по онова време. Този университет завършваше тогава и Симеон – принц Български.

След като царят се облече лениво се заразхожда из големия салон, както обичаше да прави всякога преди да приеме първото ядене за деня. Когато свърши и тази ежедневна церемония, влезна придворният му Архонт и доложи: – Господарю, Патриарх Фотий и Иван Граматик – ръководителите на Школата, чакат да ги премете.

Беше създаден мълчалив ред всяка година след завършването и изпитите в края на учебната година, двамата най-видни професори от университета да идват при царя на разговор по хода на работата там и по-специално за начина, по който са минали изпитите на учещите от последния курс.

– Нека дойдат – каза царят. – И тази учебна година завърши! – промълви си той.

Смирено и с поклон влезнаха двамата учени. Поканени да седнат, разговорът бързо мина към централната тема.

– Как минаха изпитите и с какъв успех завършват учениците? – запита царят.

– Тази година мина блестящо – отговориха двамата учени, – но най-добре от всички беше Симеон, синът на българския владетел Борис. По всички науки и изкуства беше отличен. По риторика – възхитителен. Знае Демостен наизуст и словото му се лее като планински поток. А четирите изкуства: аритметика, геометрия, музика и астрономия владее до съвършенство. Не е по-лош и по медицина, и по физика. По богословие е също първенец, с пламенно слово на проповедник. Цитира цели пасажии от Библията.

Царят изслуша всичко това и още много неща все около Школата и Симеон, а също и за последните изпити с голямо внимание, вдигна глава и каза:

– Нека дойде придворният Звездоброец.

След малко с пъргава походка дойде възрастен човек – слабичък, не много висок, с побелели коса и брада, с меки и правилно изразени черти на лицето, носейки под мишница свитък книжа. След като вежливо се поклони, беше поканен да седне и царят го запита:

– Направи ли хороскопа на българския княз Симеон?

– Да, царю – отговори придворният звездоброец, която беше халдеец по произход, дългогодишен професор по астрология във Вавилонския университет. Лъв VI беше го поканил срещу голямо възнаграждение да го учи на тази наука и да му бъде в услуга при нужда от напътствия. Той отвори пожълтял пергамент, на който беше написано:

„Симеон – княз Български, роден в Плиска.“

Царят задълбочено загледа знаците, които бяха изписани на пергамента и които вече разбираше.

– Да, интересно – промълви той. – Силната позиция на Меркурий, Юпитер и Сатурн дават блестящите умствени способности. Успехи в науките и научните занимания, в която област ще прояви голяма дейност. Но това ще бъде в първата половина от живота му. Във втората половина на живота му ще се прояви силната, но лоша позиция между Слънцето, Юпитер и Марс, които ще го поставят на най-високо място, но и ще бъде тласнат към една необузdana грандомания за величие чрез непрекъснати войни. Позицията на Луната и Венера сочат стремеж към изкуствата и ранна женитба. Но удара им от страна на Сатурн показва, че ще изостави първата се жена. Но той не е наследник на българския престол. Борис има син по-голям от Симеон – Владимир, който е прекият наследник – отбеляза царят.

– Да, така е – промълви Звездоброецът. – Но Слънцето при Симеон ще мине през възлова точка и непременно ще го постави на трона. Имаме и звездната карта на Владимир, първородния син на Борис, но той няма нищо общо с качествата на мъдрия си баща, нито ума и шансовете на Симеон. Владимир е един прост и див човек. Лошата и силна връзка между Марс и Сатурн бързо и по един лош начин ще го смъкне от престола. Слънцето у него е слабо, за да го спаси от този удар – продължи Звездоброецът.

Царят още дълго остана загледан в знаците, изписани по жълтите пергаменти, като мислеше върху тях.

Още на другия ден след изпитите Симеон нареди да му се приготви багажа, голям част от който бяха книги. Той беше си набавил с цената на много средства всички книги, които по онова време можеше да има във Византийската столица, която беше не само голям стопански, политически но и център на науките и изкуствата, заедно с Багдад в тогавашния напредничав свят. Икономиката на Византия беше във възход, а Цариград – връзката на пазарите между могъщата и обширна Арабска империя и Европа. Заедно с други стоки там минаваха и много книги, голямата част от които се превеждаха на гръцки. Симеон с особено внимание следеше книжния пазар и не пропускаше случая да си набави всяка излязла книга. Книгите си, това най-ценно за него богатство, той лично подреди и опакова за дългия път, който му предстоеше.

В утрото на един прекрасен ден той се сбогува с града, в който получи

знания, светлина като завистливо го изгледа, че не е господар на този цветущ и богат град. Погледна най-после по посока на двореца, в който той срещна една от княгините, която остави в сърцето му някаква тиха, но приятна мъка.

През цялото време на пътуването си мислеше за пътя, по който трябва да мине един народ, за да стане той велик и дойде до извода, че просветата е най-главното. В това отношение той оценяваше ролята на Магнаурския университет и Византия.

Едва стигнал в родния град, събра около себе си най-просветените българи, с които започна трескава книжовна дейност. Превеждаха книги от гръцки на славянски, пишеха също някои свои оригинални трудове. Амбицията на Симеон беше да създаде в България школа по подобие на тази, която той беше минал. В това отношение работата му отбеляза значителен успех.

По това време Българя живееше във времето на тридесетгодишния мир, време на голям възход. В престолния град идваха най-различни делегации, предимно във връзка с черковните въпроси около новата Християнска вяра, която беше въведена от баща му като държавна религия. Между делегациите, които идваха, беше и тази на куманският цар, дошъл заедно с дъщеря си – стройна и красива като богиня и се ожени за нея. Тъй като виждаше, че няма да бъде заместник на баща си, не му беше необходимо да търси политическа изгода от женитбата. Един след друг от нея му се родиха двама сина – Михаил и Иван. Бащата на Симеон, българският владетел Борис, с качествата на един рядко мъдър управник, носеше грамадно напрежение на плещите си. С въвеждането на новата религия трябваше да преодолее съпротивата на голяма група боляри от десетте области в България, изразители на крайния консервативен монголски дух, непримирим към всичко ново и търсец постоянно борба – войни. По външен вид тези боляри бяха такива ниски, с широки скули, коси очи, големи прави бради, мургави, мълчаливи и намръщени като идоли, изваяни от бронз. Те бяха здрава компактна група, която му даваше голям отпор и вдигаха дори бунт срещу него. Но могъщият славянски дух в лицето на Борис победи, смаза бунта и християнската религия влезна в живота на Българската държава.

Този дух монголски остана да живее и да витае над страната като изигра в бъдещето за много столетия напред фатална роля за съдбата на България. От друга страна Борис трябваше с голямо внимание да маневрира в борбата между Патриарха в Цариград и Папата в Рим, които проявяваха голям апетит за влияние в новата християнска държава. Всичко това го измори много и той, неочаквано за всички, през 889 година остави трона, прие монашеския чин и отиде да живее в манастира „Свети Пантелеймон“. За наследник на престола Борис остави големия си син Владимир.

Младият и неопитен владетел лесно се поддаде под мнението на военнлюбивата и консервативна група боляри, която тогава бързо се съвзе и взе курс към крайно враждебно отношение както към мира с Византия, така и към новата християнска вяра. Като видя това, задрямалият в тихите манастирски покои Борис, скочи и със стихиен устрем хвана отново здраво в ръцете си управлението на страната. Той се върна в Плиска, смъкна Владимир от престола и покачи на него по-малкия си син Симеон. Разбра се от всички, че силата на човека не е в младото тяло, а в могъщият му дух.

Симеон си избра Преслав за столица. Подпретна се да я изгради и го направи център на културата. Малко след встъпването си на престола той напусна жена си. Симеон, както вече бяхме отбелязали, беше останал с едно дълбоко мъчително, но приятно чувство към една от принцесите на Византийския император, която той беше често срещал на приемите, давани от Императорското семейство. Но тогава с изгледите да остане само принц, нямаше смелостта да поиска ръката ѝ. Сега обаче, когато той седна на българския престол, това чувство се разгоря до неудържими размери поради отпадналата пречка. Поиска ръката ѝ и получи съгласието да има за жена красивата византийска принцеса. От този втори брак младото семейство имаше двама сина – Петър и Боян.

Четирима братя станаха те.

По това време двамата братя от първата му жена бяха вече доста израснали. Михаил – висок, строен, принципен и крайно взискателен към всичко. Непримириим към компромисите, беше крайно недоволен от вторият брак на баща си. Държеше се студено и настрана от новия дворцов живот, който донесе новата и студена към тях царкиня. Той имаше много от качествата на своя дядо Борис. Михаил приемаше, че мирът е, който може да донесе величието на една страна и реагираше бурно на събуждащата се грандомания у баща си за величие на България чрез завоевания. Затова често влизаше в остри разпри с него. Иван, тих и скромнен, си живееше в двореца един живот без каквато и да била заинтересованост към всичко, което ставаше около него.

Перлата между четиримата братя беше Боян. Високо надарен, с блестящ ум, той отрано се научи да чете славянски, гръцки и арабски – на тези езици тогава имаше много литература. Празният и суетен дворцов живот, подсилен особено много с идването на неговата майка, не го интересуваше. Той прекарваше времето си в грамадната и богата за онова време библиотека на баща си. Така оставаше незабелязан не само за обществото на двореца, но и за самите си родители. Баща му, погълнат от грижите около управлението на държавата, тласкан от чрезмерно честолюбие и амбиция за величие, постоянно обмисляше планове за големи завоевания, не можеше да отдели внимание на Боян. Ето защо Боян живееше съвсем сам с книгите и никой не забелязваше неговото величие.

Между книгите в библиотеката най-силно впечатление му правеха трудовете на МАНИ – виден философ, учен и звездоброец от най-висока класа. Той бил роден през 216 година след Христа в град Мардин. Живял във Вавилон, където написал много трудове, в които изнасял пътя и начина за живот, които човек трябва да следва, за да стане нещо повече от това, което е. С особен интерес и голям жар се залови Боян да изучава онези трудове на Мани, в които много обосновано се изтъкваше ролята на силовите течения, идващи от планетите, Слънцето и Луната върху живота както на отделния човек, така на живота въобще на цялата планета. Той много добре разбира и усвоява цялата сложност на тези влияния и взаимоотношенията между тях, също и влиянието, която те имат върху живота и съдбата на човека.

Когато по-късно баща му, намирайки се вече под влиянието на войнолюбивата болярска група, прекъсва мира с Византия и почва първата война с нея, Симеон получи от императора Льв VI писмо. В него между другото се

казваше, че съгласно повелята на небесните светила и хода им, Симеон ще трябва да освободи взетите от него византийски пленници. Симеон отговаря подигравателно на това писмо:

„Ти, Лъв VI и твоят звездоброец, които знаете да гадаете по небесните светила и техния ход, не можахте да познаете и ви заявявам, че няма да върна пленниците.“ Макар и така да е отговорил, Симеон по-късно върна пленниците, съгласно предсказанията на императора и неговия звездоброец. От това Боян разбра, че тази наука, за която така добре пише Мани, се изучава и владее добре в двореца на византийския цар. Че Лъв VI е добър звездоброец, добре гадае по положението и хода на Небесните светила.

В трудовете на Мани – създател на голямото духовно движение, известно под името манихейство, Боян също намери задълбоченото разбиране за същината и ролята, които Доброто и Злото играят в света и особено много му допадна онова, което се пише за борбата, която Душата понася със Злото в човека, като минава през дълга поредица от превъплъщения, докато се очисти от това Зло и стигне до едно съвършенство.

На едно място Боян прочете неговите трудове:

„Най-напред Бог е създал словото, което е майката на живота.“

„Че то не е ли същото, което Йоан казва в своето евангелие, което ще рече:

„В началото беше словото и словото беше у Бога и Бог беше словото.“ То е майката на живота.

На друго място пак в тези трудове той прочете:

„Божии пратеници са се настанили и живеят на Слънцето.“

Боян се замисли. Верният му усет за истината и здравата му логика приеха, че щом Слънцето е източник на живота, дава всичко и животът не би бил възможен без неговите могъщи лъчи. То не ще да е едно огнено кълбо, както се смята, а ще да е седалище на много издигнати и разумни същества – синове на Бога, а тези животворни лъчи не са нищо друго, освен плод на тяхната дейност. В книгата на Мани, озаглавена „Сабуракан“ („Шапуракан“), в която дълбочината на мисълта и откровението бяха изнесени с голяма пълнота, Боян прочете:

„Мъдростта и добрите дела са донасяни на Земята бавно, постепенно, в непрекъснатата последователност чрез Божиите пратеници.

Така „Откровението“ беше занесено едновременно в един кръг от време в Индия от Кришна, а по-късно – от Буда, в Персия го занесе Заратустра, в Китай – Лао Дзъ и Конфуций, на запад го предаде Исус и най-сетне сега „Откровението“ дойде и пророчеството бе обявено от мене – Мани, пратеник на истинския Бог в земята на Вавилон“.

В своите трудове Мани дебело е подчертавал, че за да може човек да води успешна борба със злото в себе и да подпомогне своята Душа в борбата с него, а също да бъде тя подпомогната и улеснена из пътя на многобройните превъплъщения, човек не трябва да убива, да не яде месо и вино да не пие. Да води скромен и порядъчен живот.

От трудове, написани от съвременници на Мани, Боян разбра, че той е бил много надарена личност, пленявал слушателите си, когато говорел, а също читателите си със своите произведения. То направил голяма обиколка из

тогавашния свят и в Азия също, като говорел на народа. Навсякъде основавал свои общества, в които са се събирали много последователи. Те съзнателно и задълбочено проучвали и приемали идеите му. Водели скромен и порядъчен живот, не ядели и месо, и вино не пиели. Имал свои усърдни проповедници, които с голямо старание разпространявали идеите му.

Тогавашната светска и черковна власт, виждайки разположението, с което народът приема и разбира великите му идеи, бурно реагира и започва жестоки гонения срещу последователите му. А самият Мани след едно завръщане в Персия бил заловен и убит по много жесток начин през 276 година. Въпреки това идеите на Мани получили много широко разпространение в тогавашният напредничав свят – Средна Азия, Мала Азия, Балканският полуостров.

След като Боян прочете за гоненията и жестокия начин, по който е бил убит този светъл пратеник на нашата Земя, се замислил. Наистина, силно е Злото на тази Земя. Ето например, от една отровна капка може да се умъртви човека. Една змия може като ухапе някого, да го умъртви и то сама с капка от отровата си. Каква сила има Злото да отнема живота, но тук, на Земята, нямаме нещо което в същата мярка и сила да връща живота на умрелият човек.

С голямо усърдие Боян четеше и трудовете на Кирин – Киприян Картагенски, живял през II век след Христа. Също голям философ, мислител, който изнася също сходни идеи.

Не по-малко впечатления му направиха и трудовете на Симон Влъхва – голям проповедник в Самария, Мала Азия и Египет, който издигна силата на мисълта като създателка на всичко. Задачата на човека е да придобие силна мисъл, която ще го издигне. Тя е, която носи възможностите. В своите проповеди, в своите трудове Симон Влъхва изнася и методи за засилване на човешката мисъл. Това особено много допадна на Боян.

„Силната мисъл – подчерта Влъхва – може да стане проводник и на Злото. Тогава се събужда в човека гордостта и той почва да мисли за себе си, че е всичко. Почва да се смята за Божество, това го тласка да създава нов ред, нов порядък, по-друг от Божествения. Това е гибелно както за онзи, който се поддава на Зло, така и за онези, които се увличат от тази мисъл.“

Трудовете на Карпократ, живял също във втория век след Христа в Александрия, написани от неговия син Епаф, бяха особено интересни за Боян с прокараните в тях идеи за свободата, братството и равенството. В тях се казва:

„Божията справедливост иска да има между хората общи владения и равенство. Божиите блага са за всички хора. Бог не прави разлика между тях“.

Богатство от идеи намери Боян в трудовете на Маркион, проповедник на религиозни идеи в Синоп и създател на своя Школа. В основата на неговото учение седи строгият дуализъм:

„Бог създаде и Доброто, и Злото, има към тях еднакво отношение. По силата на който закон съществува Доброто, по силата на същия закон, на същата необходимост съществува и Злото“.

Константин Мананали, наречен още Силван, ученик на апостол Павел, беше също любимец на Боян, който четеше неговите трудове с голямо разположение. Силван, роден в Самасатската област на Сирия, след като обикаля земите на просветеният тогава свят, се установява в Кивос (Сивас), град в Армения и

основава своя Школа. Създава общества в различните селища като последователите му са се наричали – павликяни. Те приемали, че са носители на чистите Христови идеи и проповядвали строг и въздържан живот. Учението на Силван получило голямо разпространение особено в VII век след Христа. Това особено много разтревожава черковната и светска власт и срещу тях започва сурово гонение, а самият Силван бил хванат и убит по жесток начин с камъни. Боян прегледа и много трудове на месалините и евклидите, които проповядвали прост, въздържан живот, като изнасяли също, че спасението на човека идва чрез молитвата.

Библията и Евангелието, особено това на Йоан, а също и неговото „Откровение“ бяха също от любимите му четива.

Потънал в тези книги и идеите, които носеха те, Боян беше забравен за света, за хората от обществото, в което живееше, но той не беше забравил света. Ясно виждаше, че българският народ не върви добре по своя път. Не му харесваше начина на живот, който имаха хората, и че Християнството е само формално прието, а от изпълнението на великите идеи на Христа и помен няма.

Духовенството и управляващата аристокрация в лицето на болярите, отдали се на разкош, разпуснатост и охолство, с нищо не даваха пример за един смислен и разумен живот.

Събрал в своя блестящ ум мъдростта на вековете, поднесена от всички тези светли пратеници на Бога, той намери, че трябва да се помогне на човешкия род, като отново му се покаже правия път – пътят на чистите Божии идеи, донесени от най-великия Божи пратеник – Христос.

Пред да пристъпи към своето дело, Боян реши да обиколи земите, в които тези Синове на светлината са живели и работили.

С един венециански кораб от Солун той се отправя в Александрия. Там го привличаха остатъците от библиотеката, плод на просветената Александрийска ера, част от която озлобена тълпа, наречени християни, тласнати от тъпи фанатизирани епископи през 391 година разруши и опожари. По-късно през 640 година друга заслепена тълпа, тласната този път от фанатизирани последователи на Мохамед, когато арабите навлязоха в Египет, за втори път опожариха и разрушиха друга част. Но бе останало още нещо от нея, от мъдростта на вековете. Това интересуваше Боян.

С особен интерес Боян четеше там свитъците, в които се изнасяха методите, с които нарушеното човешко здраве се възстановяваше. Прочете ги, проучи ги и основно ги усвои. Срещна се и с някои жреци от храмовете на Египет, от които също прие от някои от истините, донесени от Хермес, най-великото светило от храмовете на древният Египет. След Александрия обиколи и останалите земи на плодородния Полумесец. Мина и през земите, където Христос е дарявал света с учението на Любовта и спря във Вавилон, там, откъдето тръгнаха мъдреците, професорите и най-способните студенти от университета по Звездобройство, тласнати от величавия съвпад между Марс и Юпитер в знака Риби. Този знак тогава управляваше Юдейската страна и те тръгнаха да търсят родения в тази земя цар на Света, както съвпадът показваше. Те обаче погрешно бяха приели, че се ражда цар на Земята. Родил се беше не цар на Земята, а Цар на Слънцето. Там можа да се срещне с някои от мъдреците на този университет и да

попълни знанията си по тази велика наука, наречена Астрология.

Като крайна цел Боян имаше Багдад – столицата на великата Арабска империя. Там се беше събрал елитът на просветения човешки род с център университетът „Дом на Мъдростта“. За добре подготвения ум на Боян не беше никаква трудност да мине през всички етапи на тази школа. В нея също най-голямо внимание се обръщаше на науката по възстановяването на човешкото здраве, когато то е нарушено, тъй като там се знаеше много за нея.

Обратният път към родния край беше изпълнен с мисии около делото, което беше замислил още от по-рано. Сега по-осезателно разбираше голямата необходимост да се посочи истинското учение на синовете Божии, да се внесе Светлина сред потъналия в дребни грижи, заблуди и мрак човешки род.

С един византийски кораб слезна в Месемврия, оттам – в Преслав, столицата на баща му. Из пътя той видя последиците от продължителните войни на баща си. Имотите по селата, лишени от здравите мъжки ръце, заети в тези войни – пустееха. Останалите по селата старци и жени едва смогваха по нещо да изкарат. И това, оскъдното, в многото случаи, беше ограбвано от разни нашественици, които често помитаха страната. Безразсъдната грандомания на баща му да търси величието на България чрез завоевания, я доведе дотам, че тя загуби обширните задунавски земи, а народът потъна в беднотия.

В Преслав Боян влезна сериозен и се отправи към големия салон на двореца, в който баща му обикновено прекарваше времето си, заобиколен от своите съветници. Завари го там сред групата войнолюбиви боляри, обсъждащи новите планове за война с Византия и по-специално този път за завземането на Цариград.

Без предисловия Боян с ясен и твърд глас се обърна към баща си и му каза: – Слушай, с твоите войни ти хвърли вече България в пропастта. А надмощието на тази група боляри, която е жадна за грабежи, те съветва за това. България през вековете скъпо ще плати. Сега замисляш нова война с Византия, искаш да влезнеш в Цариград. Ако тръгнеш на този поход, ти в Цариград няма да влезнеш и повече няма да се върнеш тук.

Като чува това, болярите и всички други, които бяха около Симеон изтръпнаха. Никой дотогава не бе говорил така смело и с такъв тон на царя. Симеон и по-рано и винаги усещаше някак превъзходството на Боян и се чувстваше притеснен в негово присъствие. Разбираше голямата мъдрост, която той имаше и сега виждаше правотата на неговите думи, но гордостта му не позволяваше да ги приеме. А и някак не можеше вече да спре развихрения демонизъм около себе си. Навел глава, той слушаше справедливите укори на сина си.

Настана тягостно мълчание. Боян си излезна. Симеон, за да се покаже, че не е смазан и за да разсее тягостното мълчание, промълви:

– Върнал се от Египет и Багдад, надъхал се с онези там уж науки за пророчества и почнал да пророкува глупости.

От приемната на баща си Боян отиде при брат си Иван, за когото щом си дойде, разбра че е много тежко болен и че не са могли и най-добрите знахари и билкари и разни други лечители да го спасят. Това беше хвърлило в тревога двореца, защото очакваха, че неговото нежно и деликатно тяло не ще

превъзможне болестта. Боян извади от една бяла кърпичка зелени зърна, постави ги в паничка с гореща вода и когато позастина малко, даде на брата си да приеме няколко глътки, като си сложи ръката на главата му. След малко Иван отвори очи, в които вече се разгаряше блясъкът на живота, надигна се, погледна брат си и радостно и весело промълви:

– Аз съм вече здрав. Гладен съм.

Новината, че Боян е излекувал Иван, се разнесе като мълния не само из двореца, но и из целият Преслав. Всички като че ли някак се събудиха и зашумяха като пчели от възбуден кошер.

Едни с благоговение гледаха на Боян, като се събираха около него и слушаха чудните му мъдри слова с часове без да се наситят. Идваха при него за разни съвети. Търсеха от него всякаква помощ – било за здраве, било за разплитане на възли в живота им. И Боян говореше, помагаше безспир. Стана обичай всеки ден привечер, когато морният ден си отиваше, да се събират около него и той им говореше за новия живот и царството Божие, което ще дойде, ако прилагат учението на Великите синове на Бога, което той им носи.

Други, предимно висшите духовници и военнлюбивата болярска група, гледаха на Боян със злоба, като виждаха как той със своите дела и идеи носи светлина, чрез която народът ясно вижда престъпния им и разпуснат живот. Между другото Симеон окончателно се приготви за похода към Цариград. Въпреки че външно не даваше вид да е засегнат от предсказанията на Боян, вътрешно в него клокочеше един смут, бодяха го нещо тези думи на Боян. Ето защо той реши да разгледа въпроса за наследника на престола. Симеон беше вече здраво подготвен от жена си за наследник на престола да бъде Петър, но за да покаже, че не се влияе от това, повика синовете си на съвещание по този въпрос. Михаил, със своя смел и пряк характер, водещ всякога здрав живот и с ясни принципи в отношенията си към другите и към всичко, без лавирания и угодничество, беше вече много пъти подчертавал недоволството си от политиката на баща си. Това не допадаше на Симеон, още по-малко на втората му майка, а също и на болярите. Ето защо, когато Михаил заяви с достойнство, че не приема да стане цар, решението беше посрещнато от всички със задоволство. Към това решение Михаил беше подтикнат и от желанието си да облекчи баща си, виждайки тежнението му да угоди на жена си да постави Петър за наследник на престола. Към Боян Симеон някак не смееше да се обърне, като че ли той не съществуваше. Боян съвсем подчертано му беше дал да разбере, че въпросът за престолонаследията е нещо, което съвсем не го интересува. Петър, седнал удобно на меко креело, ядеше захаросани фурми от Багдад и не слушаше разговора, който се водеше около него. Той беше галеното дете не само на майка си, втората жена на Симеон, но и на цялото дворцово общество. Нисичък, пухкав, пълничък, мил и симпатичен младеж, имаше чертите на своята майка – овално лице, извито чело, дългообразни вежди, месест не много дълъг нос, малки уста с добре изразени устни, малка заоблена брадичка, приличаща на торбичка, пълна с лой. Беше добър, сговорчив, готов всякога да е послушен, да обещава, без да мисли за изпълнението, готов да промени всяко свое решеше и при най-малкия повод. Майка му, за да го направи достоен за царската корона, държеше той да има обноски, държане, да познава добре изискванията на дворцовото общество, неща,

които тя смяташе като най-важни за един престолонаследник. Водеше го със себе си навсякъде в женското общество, нещо, което допадаше на Петър.

Симеон обяви Петър за свой наследник и понеже беше още твърде млад и неопитен, назначи за негов наставник вуйчо му Георги Сурсулул.

Иван, нисичък, с деликатно здраве и телосложение, приличаше на Петър, но беше много по-фин и с правилни черти. Беше се присвил до брат си Боян, от когото не се отделяше и приемаше всяка отронена от устата му дума като бисер. Обичаше го повече от всички. Мълчеше, слушаше и гледаше всичко, което ставаше около него без пламъка на интереса.

Съвещанието завърши и всички си разотидоха в покоите си. Симеон беше потиснат, жена му, напълно удовлетворена, сияеше от радост. Петър беше се забравил от възторг. Михаил крачеше бавно, с едри крачки, намръщен, навел глава. Мислеше какво би могъл да направи, за да спаси страната от надвисналата гибел. Боян се прибра с леки, пъргави стъпки като че ли не се опираше на земята. Ясно виждаше, че тук, в България, няма условия за едно външно величие, но в народа можеше да се внесе и има готови души и условия в тях, които да приемат и разнесат учението на истинските Синове Божи, Синовете на Светлината, която да озари потъналия в мрак човешки род и да го тласне към нови стремежи, към нов живот, да донесе реформацията в историята на човешкия род. Иван, притиснат до Боян, едва го следваше, навел красивата си с къдрави руси коси глава, чувстваше само, че се преживяват сериозни моменти и че има да стават велики неща.

Един мълчалив възторг се носеше от онова, което Боян даваше в думи и дела на своята вече оформена и редовно събираща се група слушатели – наричаха го Магът. Между слушателите му най-усърдни бяха Иван – неговият брат и един млад свещеник на име Богомил. Той беше среден на ръст, слабичък с красиви и ясно оформени черти на лицето си, седеше и слушаше с голямо внимание, като попиваше всяка, казана от Боян, дума.

Един ден Богомил, плах и несигурен, пристъпи към Боян и му каза:

– Изгубих жена си, която много обичах. Имам една дъщеря, която е тежко болна, обичам я и ако и нея загубя, не знам какво ще стане с мене.

Боян го погледна, замисли се и каза:

– Да отидем да видим детето.

Влезнаха в малка спретната къщурка в сред една градина, където намериха болното дете да лежи, а до него бе приклепнала майката на Богомил. Детето гореше и едва проявяваше признаци на живот. Боян извади от пазвата си бяла кърпа, покри лицето на детето, хвана едната му ръка. Не след дълго детето се размърда, вдигна ръка, отмахна кърпата и топло се усмихна.

– Дайте му малко гореща вода с лъжичка мед, разбъркан в нея – подзе Боян, като тръгна да си излиза.

Богомил поразен, окончателно се убеди, че Боян е Божи пратеник. От този момент стана още по-ревностен слушател и изпълнител на онова, което слушаше. Детето му напълно оздравя.

Ученето, което Боян изнасяше години вече наред здраво залягаше в неговите слушатели, особено в лицето на Богомил и Иван, братът на Боян. Приготовленията, които Симеон правеше за похода си към Цариград, бяха известни на византийския император и първенците около него. А почналите вече

набежи, грабежи и избивания на населението в Източна Тракия от Симеоновите войски, се посрещаха с голяма мъка от тях. Многократно молеха с писма Симеон за мир и разбирателство, като му предлагаха богатства и привилегии. Посочваха му и последиците от този демоничен устрем на неговата държава, като в едно писмо императорът Роман Лакапин отбелязва:

– И тъй, разбери, миналата година прибягнаха към мирната и тиха наша държава 20000 българи, които като че ли са намразили вашите войнолюбиви действия и постоянни мисли за войни.

В друго писмо му пише:

– Ако ти си истински християнин, в което сме напълно уверени, спри найсетне несправедните убийства и проливането на невинна кръв. Сключи с нас мир. Пращаха и много пратеници, приеха и Симеон в Цариград на среща с Императора. Посрещнат бе там с големи почести и внимание все със същата цел: мир, мир. Но всичко това не можа да спре чудовищата гордост и амбиция на Симеон за господство. Той с насмешка и презрение отхвърляше всички предложения.

Година 927. Симеон с войските си е вече пред стените на Цариград. В утрото на 27 май той се почувства зле. Понечи да стане, но изведнъж се строполи и падна мъртъв от сърдечен удар.

Войнолюбивата група боляри, която беше чула предсказанията на Боян, изтръпна. Те разбраха, че Боян не е празнодумец пророк и видяха в неговото лице един много сериозен противник на техните стремежи, който със своите слова, дела и забележки посочваше фаталния път, по който тласкаха България. Тези забележки на Боян не останаха в тайна и всички друга разбраха тяхната правота. Болярите обявиха Боян за враг номер едно на държавата и решиха да го хванат, затворят и ликвидират.

В тиха, ясна полунощ, когато всичко спеше, един мъж, заметнат със селски ямурлук, с леки, енергични стъпка излезна от двореца на Преслав. Той яхна породистия жребец, който един младеж му доведе и предпазливо се измъкна по тихите улици на заспалия град. Беше Боян Магът.

Боян беше сметнал вече своето дело в България за завършено. Оставил здрава и подготвена група, която можеше да разнесе светлината на идеите, които той донесе не само тук, но и другаде наоколо, и по-далеч – в Европа. Идеи, които ще събудят задрямалото човечество за нов по-светъл живот. Той тръгна на Изток към земите на големите славянски народи – народите в необятната Руска земя.

Със своето знание и умение да помага на хората, със своето увличащо красноречие за идеите си, нови за тези хора – християнските идеи – той бързо спечели разположението на князете там. Виждайки предимствата на християнството, виждайки величието на човека – плод на тези идеи, те приеха кръщенето в новата Християнска вяра от ръцете на Боян.

През същият този ден групата войнолюбиви боляри приеха решение да изпълнят своя пъклен план за ликвидирането на Боян. Когато късно вечерта всичко беше заспало, изпратената стража тихо се промъкна към покоите му, но не намериха никого – спалнята му беше празна. Това изненада и много смути заговорниците.

Въпреки всички предпазни мерки, новината за изчезването на Боян и заговора срещу него тихо и безмълвно се промъкваше във всички слоеве на обществото. Внесе се голямо недоволство и ропот всред народа и сред някои от по-интелигентните боляри. Недоволството се разрастваше и от това, че последиците от Симеоновата политика и групата войнолюбци около него, почнаха да стават непоносими. Сега те просто влачеха безхарактерния Петър, както глутница вълци парче месо и тласкаха България към нейния гибелен край – както беше предсказал Боян.

По-събудената част от болярите решиха да сложат край на това положение като премахнат Петър и групата около него, потънала в разкош и охолство, като поставят на трона Иван за негов заместник. Съзаклятието обаче бе разкрито. Невинният в нищо Иван бе хванат, бит и покалугерен. Но със съдействието на много разположени към него хора, той успява да избяга, като потъва в дебрите на Рила. Година 929.

Михаил след смъртта на баща си и възцаряването на Петър, виждайки още по-гибелния път, по който върви България, се оттегля от Преслав и се заселва в долината на реката Струма. По това време след потушаването на съзаклятието, свързано с името на Иван, виждайки недоволството на народа там, вдига го на въстание, с цел да предотврати надвисналата гибел над България. Но промъкнали се при Михаил хора, изпратени от групата около Петър, успяват да го ликвидират. Въстанието се проваля.

Преда да замине, Боян беше загатнал на последната среща със своите ученици, че повече няма да се виждат, но ще им помага при всички случаи в трудния им път. Те ще трябва да се пръснат не само из България, но и всред народите из света, за да разнесат Учението на Светлината. Но те някак не го разбраха и сметнаха, че всичко това ще бъде в някакво далечно неопределено бъдеще. Сега, когато съвсем неочаквано за всички и най-вече за тях това време дойде, те вече знаеха своят път и с небивало усърдие се пръснаха да разнасят онова, което бяха научили от своя велик учител Боян.

С особено усърдие за тази задача се залови поп Богомил. Той проповядваше учението неуморно из всички краища на страната, като заедно с другите школници създадоха могъща вълна на подем.

Иван, в дебрите на Рила, между овчари и селяни, също развиваше голяма дейност. Всички те не само проповядваха, но и помагаха на народа, защото носеха със себе си много знания и мъдрост, получени от техния Учител – било срещу болест, било за оправяне на възлите в живота им.

Учението се посрещна добре от народа и взе масов характер.

Петър и управляващата върхушка се изплашиха, защото то беше в разрез с техния начин на живот – мечтаеха разкошът, удоволствията и охолният безгрижен живот да останат за вечни времена. Те искаха да спрат тази вълна на подем, но не знаеха как. Ето защо Петър с две писма се обърна към патриарха в Цариград – Теофилаки, негов роднина по линия на жена му. Патриархът бързо отговори:

– Змиевидната многоглава хидра на нечестието нека бъде погубена, всяко разложително средство на лъжата и незаконната сеитба да бъде обърнато в пепел и цялата нива на поданиците ти да бъде запазена за вярата.

– Значи – заключиха Петър и върхушката около него – смърт и гонения!
И почна се голямо преследване на учението и последователите му, но без резултат. Огънят на учението все по-силно се разгаряше и пръскаше светлина с все по-голяма сила. Противниците на богомилите признавали, че те били много начетени и че умеели ловко да спорят като използват умело текстовете на Светото писание. Затова съветвали православните да избягват срещи и спорове с тях, защото думите им били силни и те били опасни събеседници. Освен устна проповед, богомилите развили и широка книжна пропаганда. В това отношение отишли много по-далеч от официалната църква. Те създали богата своя книжнина, която разпространявали сред народа. Той жадно поглъщал словото, защото то било написано на език, напълно достъпен за него и задоволявало нуждата му от духовна храна. В своите книги богомилите поставяло поотделно всеки въпрос на своето учение и го осветявали нагледно.

Петър замисли и друг подход. Реши да намери брат си Иван в Рила и да се помъчи да го склони срещу голямо възнаграждение да се откаже и да направи всичко за премахването на това ново учение. Но не успя. Иван беше придобил голяма известност и авторитет всред народа. Неговите слова, слава и дела бяха станали известни из по-близките и далечни селища на Рила. При него идваха едни, за да получават благословение и поука, а други оставаха около него и се предаваха на скромен живот по подражание на своят Учител. Образува се група от почитатели и ученици около Иван, които поучавал и с които разменял мисли. Те изградили църква и манастир като имаха за водач преподобния пастир Иван. „Той пасеше добре своето стадо, направи много прославени чудеса и като стигна дълбока старост, спокойно дочака края на живота си“ – така беше отбелязано в една летопис. За това свидетелства и Патриарх Евтимий. Дълбоката старост постави Иван на легло. Той виждаше своя край, повика учениците си и даде своят последен завет. Този завет беше записан от неговите ученици. Заветът гласи: – Завещавам ни преди всичко да пазите вярата чиста и непорочна. Пазете се от светската увлечения. Пазете се най-много от сребролюбивата змия. Напомням ви заповедите на Христа към неговата ученици, на които е казал: „Не събиравате злато и сребро, нито пари, нито мед в поясите си. Златото и среброто са голям враг на монаха и като змия гризат оногова, който ги има.“ Благочестивият цар Петър ми изпрати много злато, което отказах дори да го погледна, аз разбрах – то беше дяволска измама. Също не искате да ви знаят и обичат земните царе и князе, нито се надявайте на тях. Веднаж излезли от света, не се връщайте назад нито с тялото си, нито с ума си. Старайте се да живеете единодушно и единомислено, за да се образува от всички ви едно в Господа Духовно тяло, водено и управлявано от една разумна и словесна душа и да няма нищо отделно. Не искате да първенствувате и да началствате. Да не бъде пренебрегнат ръчният труд от вас. В ума си мислете за смъртта.

След като даде завета си, дойдоха и последните минути. В зората на 19 октомври 986 година почина Великият българин Иван Рилски.

* * *

Четиримата братя – изразители на четирите типа хора в българския народ:

1. Пълният с достойнство, прямота и здрав разум – МИХАИЛ.
2. Носителят на велики и нови идеи – БОЯН.

3. Безгръбначният, послушен и способен на най-унизителното
угодничество – ПЕТЪР.

4. Тихият, скромн, миролюбив и набожен ИВАН.

октомври 1966 година

Николай Дойнов